

TACİRLERİN TİCARET UNVANLARINI TESCİL ETTİRME ve KULLANMA ZORUNLULUĞU

OBLIGATION OF REGISTRATION AND USAGE
OF BUSINESS TITLES BY BUSINESSMEN

Mustafa YAVUZ*

ÖZ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca her gerçek ve tüzel kişi tacirin; bir ticaret unvanı seçmesi, bu unvanı ticaret siciline tescil ve ilan ettirmesi, ayrıca ticari işletmesine ilişkin işlemleri ticaret unvanıyla yapması ve söz konusu unvanı sicilden terkin oluncaya kadar kullanması zorunludur. Bu kapsamda tacirler, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren 15 gün içinde, ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirirler. Bunun yanında, tescil edilen ticaret unvanı, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılır. Bahsi geçen yükümlülükleri ihlal eden tacirler ise idari para cezasıyla karşı karşıya kalabilirler. İşte bu çalışmada, tacirlerin ticaret unvanlarını tescil ettirme ve kullanma zorunluluğu detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tacir, Ticari İşletme, Ticaret Unvanı, Tescil, Kullanma Yükümlülüğü.

ABSTRACT

According to Turkish Commercial Law, every businessman has to pick a business title, have it registered and announced at the commercial registry, and make all his business deals by using that title from the very beginning, i.e. the registry, to the very end, i.e. removal from the registry. In this respect, businessmen must have their business titles registered and announced at the registrar existing in the place of headquarters in 15 days as of the business opening. Furthermore, the title must be readably written on a board in business premises, so that everyone can easily notice. Those who breach the said rules can face administrative fines. This study scrutinises the obligation of registration and usage of business titles.

Keywords: Businessman, business, business title, registration, usage obligation

* Gümrük ve Ticaret Uzmanı

1- GİRİŞ

Ticaret unvanı bir tacirin ticari işletmesine ilişkin iş ve işlemlerini gerçekleştirirken kullandığı isimdir. Bu yönüyle ticaret unvanı, taciri tanıtmaya ve onu diğer tacirlerden ayırt etmeye yaramaktadır. Nasıl ki, ad ve soyad gerçek kişileri tanıtmakta ve şahsileştirmekte ise ticaret unvanları da tacirler için aynı fonksiyonu görmektedir. Bu kapsamda tacirin ticari saygınlığı ile ticaret unvanı arasında yakın bir ilişki vardır. Tacirin iş ve müşteri çevresinde tanınmasını sağlayan ticaret unvanı, işletmenin ekonomik değerini ve tacirin iş yapma gücünü ve kredibilitesinin artmasını sağlamaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (TTK) uyarınca, her gerçek ve tüzel kişi tacir, bir ticaret unvanı seçmek, bu unvanı ticaret siciline tescil ve ilan ettirmek ve ayrıca sicilden terkin oluncaya kadar kullanmak zorundadır. Kanun koyucu bu yükümlülüklerin ihlali halinde tacirler hakkında idari yaptırım uygulanmasını öngörmüştür.

Bu çalışmada, tacirlerin ticaret unvanını tescil ettirme ve kullanma zorunluluğu tüm yönleriyle ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

2- GENEL OLARAK TİCARET UNVANI

Gerçek ve tüzel kişi her tacir, bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak, ayrıca işletme konusunu ticaret unvanında göstermek zorundadır. Öğretide ticaret unvanı, genel itibariyle gayri maddi nitelikte bir mal olarak kabul edilmektedir.

Usulen tescil ve ilan edilmiş olan ticaret unvanını kullanma hakkı sadece sahibine aittir. Hem tüzel kişi hem de gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanları tüm Türkiye’de korunmaktadır. Zira bir ticaret unvanına Türkiye’nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde ek yapılması zorunludur. Öyle ki, ticaret sicilinden silinen bir ticaret unvanı, unvanın silinmesine ilişkin ilanın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren beş yıl geçmedikçe başka bir tacir adına yeniden tescil edilemez.

Diğer taraftan, ticaret unvanının, ticari dürüstlüğe aykırı biçimde bir başkası tarafından kullanılması halinde hak sahibi, bunun tespitini, yasaklanmasını; haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini, tecavüzün sonucu olan maddi durum ortadan kaldırılmasını, gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını ve zarar varsa kusurun ağırlığına göre maddi ve manevi tazminat isteyebilir. Mahkeme ayrıca, davayı kazanan tarafın istemi üzerine, giderleri aleyhine hüküm verilen kimseye ait olmak üzere, kararın gazete ile yayımlanması-na da karar verebilir (TTK md. 52).

Son olarak, ticaret unvanının şekline ilişkin kurallar gerçek ve tüzel kişi tacirler bakımından TTK’da ayrı ayrı olmak üzere açıklanmış, ayrıca ticaret unvanında kullanılacak ekler ile unvanın devamı ve devrine ilişkin hususlar da etraflıca düzenlenmiştir. Ancak, genel olarak ifade edelim ki, işletme konusu ile şirket türünü gösteren ibareler Türkçe olmak kaydıyla ticaret unvanı serbestçe belirlenebilir. Bununla birlikte, ticaret unvanında yer alacak ibareler, tacirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte ve

¹ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

gerçeğe aykırı olmaması gerekir. Ayrıca, ticaret unvanında yer alan ibarelerin kamu düzenine, ulusal çıkarlara ve ahlaka aykırı olmaması, kültürel ve tarihi değerleri zedeleyecek şekilde belirlenmemesi de şarttır.

3- TİCARET UNVANININ TESCİLİ ZORUNLULUĞU

Her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren 15 gün içinde, ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirmek zorundadır (TTK md. 40/I). Aynı Kanun'un 18/I. maddesinde de tacirin, kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek ve ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ile yükümlü olduğu ayrıca belirtilmiştir. Bunun yanında, Ticaret Sicili Yönetmeliği'nde² de (TSY), her tacirin, bir ticaret unvanı seçmeye ve kullanmaya, işletmesini ve unvanını tescil ettirmeye mecbur olduğu vurgulanmıştır. Tescil edilen hususlar, mevzuatta aksine bir hüküm bulunmadıkça ilan da olduğundan, tescile konu ticaret unvanı, aynı zamanda Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir. Dolayısıyla, ticaret unvanının tescil ve ilanı, hukuki bir zorunluluktur. Ayrıca, bu mecburiyet, ticaret sicili hukukunda geçerli olan açıklık ilkesi gereğince, ticaret unvanının üçüncü kişiler tarafından bilinmesine ve açıklığın teminine de olanak sağlamaktadır.

Ticaret unvanının tescili için mevzuatta öngörülen 15 günlük süre, zamanaşımı süresi ya da hak düşürücü süre değildir. Esasen bu süre, bir düzen hükmüdür. Söz konusu süre geçirilmiş olsa bile tacirin ticaret unvanını tescil ettirmesi gerekir. Ayrıca, bahsi geçen süre içinde tescilin yaptırılmaması unvanın kullanılmasını engellemez; ancak bu durumda süreye uymayan tacirin sorumluluğu doğar. Zira ticaret unvanının tescilini de içeren TTK'nın 40. maddesini ihlal edenler 2017 yılı için 2.702 TL idari para cezasıyla cezalandırılır (TTK md. 51/II).

İfade etmek gerekir ki, ticaret unvanının tescili kurucu değil, bildirici niteliktedir. Ticaret unvanını kullanma zorunluluğu tescil ve ilandan önce tacir sıfatının kazanılması ile doğar. Bu noktada ticaret unvanı, sicile tescil edilmeden önce hukuken varlık kazanır. Zira bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılmaktadır. Ancak ticaret unvanının, TTK md. 52'de düzenlenen özel korumadan yararlanabilmesi için tescil ettirilmiş olması şarttır. Bununla birlikte, ticari işletme olmadan ticaret unvanı kullanmak, TTK md. 12/III'teki şartlar varsa, tacir gibi sorumlu olma durumunu gerektirebilir.

Ticaret unvanının tescil istemi; ilgililer veya temsilcileri yahut hukuki halefleri tarafından yetkili ticaret sicili müdürlüğüne yapılır. İlgililer ise; tacirin gerçek kişi olması halinde kendisi veya vekili ya da sözleşme ile kendisine yetki verilmiş temsilcisi, tacirin tüzel kişi olması halinde ise onun yetkili organları veya yetkili temsilcileridir (TTK md. 28/I, TSY md. 22). Ticaret şirketlerinin seçtikleri ticaret unvanı şirket sözleşmesinde yer alması gerektiği için unvan, şirket sözleşmesi ile birlikte ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Sicil müdürlüğüne başvuru yazılı şekilde ya da elektronik ortamda yapılır. Sicil müdürü tescil için aranan kanuni şartların var olup olmadığını incelemekle yükümlüdür. Bunun yanında, tescil edilecek unvanın gerçeği tam olarak yansıtması, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıması ve kamu düzenine aykırı olmaması şarttır (TTK md. 32). Yeri gelmişken belirtelim ki, her tacirin kullanacağı ticaret unvanını ve bunun altına atacağı imzayı, tacir tüzel kişi

² Ticaret Sicili Yönetmeliği, 27.01.2013 tarihli ve 28541 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

ise unvanla birlikte onun adına imzaya yetkili kimselerin imzalarını notere onaylatması zorunludur. Notere onaylatılacak imzaların en az üç defa atılmış olması şarttır.

Ticaret unvanının tescili talebinde eksikliklerin bulunması veya istemin kısmen ya da tamamen reddini gerektiren bir durumun varlığı halinde, söz konusu hususlar göz önünde bulundurulacak sicil müdürlüğü tarafından ret kararı verilir ve keyfiyet dilekçeyi veren ilgiliye tebliğ edilir. İlgililer, bu karara karşı, tebliğinden itibaren sekiz gün içinde, sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine itiraz edebilir. Bu itiraz, kural olarak mahkemece dosya üzerinden incelenerek karara bağlanır. (TTK md. 34)

Bunun yanında, bir ticaret unvanının tescil edilmediğinin veya Kanun hükümlerine aykırı olarak tescil edildiğinin veya kullanıldığının öğrenilmesi halinde; bütün mahkemeler, memurlar, ticaret ve sanayi odaları, noterler ve Türk Patent ve Marka Kurumu durumu ilgili ticaret sicili müdürlüğüne ve adli veya idari para cezası vermeye yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdür. Ayrıca, tescili zorunlu olan ticaret unvanının kanuni şekilde ve süresi içinde tescilinin istenmediğini veya tescil edilen unvanın gerçeği tam olarak yansıtmadığı, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıdığı veya kamu düzenine aykırı olduğunu haber alan sicil müdürü, ilgilileri, belirleyeceği uygun bir süre içinde kanuni zorunluluklarını yerine getirmeye veya o hususun tescilini gerektiren sebeplerin bulunmadığını ispat etmeye çağırır. Sicil müdürünce verilen süre içinde tescil isteminde bulunmayan ve kaçınma sebeplerini de bildirmeyen kişi, sicil müdürünün teklifi üzerine mahallin en büyük mülki amiri tarafından 1.000 TL³ idari para cezasıyla cezalandırılır (TTK md. 33). Süresi içinde kaçınma sebepleri bildirildiği takdirde, sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, dosya üzerinde inceleme yaparak tescili gerekli olan bir hususun bulunduğu sonucuna varırsa, bunun tescilini sicil müdürüne emreder, aksi takdirde tescil istemini reddeder.

Öte yandan, tacirin kullanacağı ve tescil ettireceği ticaret unvanı, ayırt etme işlevi olan bir unvan olmalıdır. Bu işlev, unvanı ticari işletme faaliyetinde kullanacak tacir bakımından, diğer işletme ve tacirlerden ayırt edilebilmesini sağlar. Dolayısıyla, bir unvan daha önce tescil edilmiş olsa da aynı adla o unvanı kullanmak isteyen diğer tacirin, önce tescilli unvandan farklı bir şekilde unvan araması gerekir. Bu da unvanda ek kullanılma zorunluluğu olarak karşımıza çıkar. İşte bu noktada ticaret unvanı, daha önce tescil edilmiş unvandan farklı olarak düzenlenir ve işletmeleri ve taciri birbirinden ayırt etmeyi kolaylaştırır. Ayrıca, tacirin ticaret unvanını tescil edip kullanmaktaki temel amacı, ticari işletmesini diğer işletmelerden ayırt edilmesini sağlamaktır. Bu kapsamda tacirler, birden fazla ticaret unvanını tescil ettiremez.⁴

Diğer taraftan, merkezi Türkiye’de bulunan ticari işletmelerin şubeleri ve unvanları merkeze gönderme yapılarak buldukları yerin müdürlüğüne tescil edilir. (TTK md. 40/III, TSY md. 118/II) Zira her şubenin unvanı kendi merkezinin ticaret unvanı ile şube olduğunu gösteren eklerden oluşur. Şubenin unvanına şube ile ilgili başka ekler de yapılabilir. Bunun yanında merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye’deki şubeleri, kendi ülkelerinin kanunlarının ticaret unvanına ilişkin hü-

³ Söz konusu tutar, 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren TTK’nın 33. maddesinde yer almakta olup, bu tutarın; 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17/VII. maddesi gereğince, her yıl için Vergi Usul Kanunu’nun mükerrer 298. maddesi hükmü uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanması gerekir.

⁴ Mehmet Karayazgan, Ticaret Unvanı ve Korunması, Yaşar Üniversitesi, İzmir 2014, s.7.

kümleri saklı kalmak şartıyla, yerli ticari işletmeler gibi tescil olunur. Dolayısıyla, merkez gibi şubelerin unvanlarının da ticaret siciline tescil edilmesi zorunludur.

Son olarak, özellikle gerçek kişi tacirin ticareti terk ettiğinde tacir sıfatı da sona erdiğinden, buna bağlı olarak ticaret unvanının sicilden sildirmesi gerekir. Aksi takdirde, ilgili kimse, bundan dolayı üçüncü kişilerin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlü olur.

4- TİCARET UNVANININ KULLANILMASI ZORUNLULUĞU

Gerçek ve tüzel kişi tacirler, seçtikleri ticaret unvanını kullanmakla yükümlüdür. (TTK md. 39, TSY md. 42) Ticaret unvanının kullanılma zorunluluğu, anılan Kanun'da tacir sıfatının hüküm ve sonuçlarından biri olarak gösterildiğine göre, bu zorunluluk tacir sıfatının kazanılması ile birlikte doğar. Buna göre, ticaret unvanı kullanma zorunluluğu, ticaret unvanının tescil ve ilanından önce doğmaktadır.⁵

TTK'nın 39/l. maddesinde, her tacirin, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorunda olduğu belirtilmiştir. Aynı hükümde, tacirin işletmesiyle ilgili olarak düzenlediği ticari mektuplarda ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde gösterilmesi gereken bilgilere yer verilmiş ve bu bilgilerden biri de "ticaret unvanı" olarak sayılmıştır. Ticaret unvanının ayrıca, sermaye şirketi internet sitesi açmakla yükümlü ise bu sitede de yayımlanması gerekir.

Gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanı ile tüzel kişi tacirlerin ticaret unvanı arasında kullanım alanı bakımından farklılık bulunmaktadır. Zira tüzel kişi tacirlerin adi iş sahası olmadığından, bir başka deyişle yaptıkları tüm işler ticari iş sayıldığından, tüzel kişi tacirler tüm işlemlerinde ticaret unvanı kullanmak zorundadır. Gerçek kişi tacirler ise ticaret unvanlarını yalnızca ticari işletmeleriyle ilgili işlemleri yaparken kullanırlar. Ancak gerçek kişi tacirler bir işi ticaret unvanı altında yaparlarsa TTK md. 19'daki karine doğmuş olacağından, bu işin adi iş alanına girdiğini ileri süremezler. Senet ve diğer belgelerin ticaret unvanı altında imzalanması bu belgelerle ilgili işlemlerin ticari işletmeyle ilgili olduğunu gösterir. Bir başka ifadeyle tacir, ticaret unvanını işleme dâhil etmekle, işin ticari işletmesiyle ilgili olduğunu açıklamış olur. Ayrıca, tacirin ticari faaliyetlerinin belirli bir unvan altında ve temsile yetkili kişilerin imzasıyla gerçekleştirilmesi, taciri koruduğu kadar işlemin karşı tarafını da koruyucu bir işleve sahiptir. Belirtilen durumlar bilhassa yapılan işlemin ticari işletmeyle ilgili olduğunun tespiti açısından ve dolayısıyla bir şirketin yöneticisi durumunda olan kişinin bu işlemleri ne sıfatla imzalamış olduğunun tespiti bakımından önemlidir. Bu noktada, tacirin borçlu olarak sorumlu tutulabilmesi veya alacaklı olarak talepte bulunabilmesi için işlemlerin ticaret unvanı kullanılarak yapılması şarttır. Aynı şekilde tacir ya da onun adına hareket edenlerin işledikleri haksız fiiller dolayısıyla tacirin sorumlu tutulabilmesi de buna bağlıdır.⁶

Öte yandan TTK'da, tescil edilen ticaret unvanının, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılması öngörülmüştür. Bu kapsamda unvanın, işletmenin giriş cephesine veya işletmenin iç kısmında uygun bir yere tabela içine yazılarak duvara asılması gerekir. Ticaret unvanının yazılması için Kanunda iki şart aranmıştır. Bunlardan birincisi, unvanın işletmenin görülebilecek bir yerine yazılmasıdır. Unvan, dikkat çekmeyecek, okunamayacak kadar küçük harflerle yazılmışsa kurala aykırı hareket edilmiş olur. İkincisi ise herkesçe görülebilecek bir yere konan ticaret unvanının

⁵ Cem Özbey, Ticaret Unvanı ve Ticaret Unvanının Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s.88.

⁶ Buse Akkaya, Ticaret Unvanının Korunması, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir 2011, s.58-59.

okunaklı olmasıdır. Unvanın okunamayacak derecede kirli olması veya bozulması durumunda kanunun amacına aykırı davranılmış olur.⁷

5- SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda ticari işletme sahibini diğer işletme sahiplerinden ayırmaya yarayan ticaret unvanlarına ilişkin bazı yükümlülükler öngörülmüştür. Bu yükümlülüklerin başında ise ticaret unvanının ticaret siciline tescil edilmesi ve bu unvanın kullanılması gelmektedir.

Söz konusu Kanun uyarınca her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren 15 gün içinde, ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür. Tacirler, kullanacağı ticaret unvanını ve bunun altına atacağı imzayı notere onaylattırdıktan sonra sicil müdürlüğüne verirler. Bahsi geçen süre dolmuş olsa dahi ticaret unvanının sicile tescil ve ilan ettirilmesi gerekir.

Bir diğer zorunluluk seçilen ticaret unvanının gerçek ve tüzel kişi her tacir tarafından kullanılmasıdır. Tacirler, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır. Bu çerçevede, tescil edilen ticaret unvanının, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılması da gerekir. Tacirin işletmesiyle ilgili olarak düzenlediği ticari mektuplarda ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde; sicil numarası, işletme merkezi ile tacir internet sitesi oluşturma yükümlülüğüne tabi ise tescil edilen internet sitesinin adresi yanında ticaret unvanı da gösterilir.

Ticaret unvanının tescili ve kullanılması zorunluklarını ihlal edenler ise her bir fiil için ayrı ayrı olmak üzere 2017 yılı için 2.702 TL idari para cezasıyla cezalandırılır. Söz konusu para cezası, mahallin en büyük mülki amiri tarafından, bir başka ifadeyle ticari işletmenin bulunduğu yer ilde ise valiler, ilçe sınırları içinde ise kaymakamlar tarafından verilir. Tacir, bu cezaya karşı, kararın kendisine tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde sulh ceza hâkimliğine başvurabilir. Hâkimin verdiği karar ise kesindir.

KAYNAKÇA

- 5326 sayılı Kabahatler Kanunu (31.03.2005 tarihli ve 25772 sayılı R.G.).
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).
- AKKAYA, B. (2011). Ticaret Unvanının Korunması, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir 2011.
- KARAYAZGAN, M. (2014). Ticaret Unvanı ve Korunması, Yaşar Üniversitesi, İzmir 2014.
- ÖZBEY, C. (2014). Ticaret Unvanı ve Ticaret Unvanının Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.
- Ticaret Sicili Yönetmeliği (27.01.2013 tarihli ve 28541 sayılı R.G.).
- YAVUZ, M. (2013). Ticaret Unvanının İşletmenin Görülebilecek Bir Yerine Yazılma Zorunluluğu, Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi, Mart 2013, S.299.

⁷ Mustafa Yavuz, Ticaret Unvanının İşletmenin Görülebilecek Bir Yerine Yazılma Zorunluluğu, Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi, Mart 2013, S.299.